

בטאון קול שבועי אמונים

פרשת משפטים תשפ"ג
ג'יו"ט

פנינים יקרים אמרות טהורות והדרכות ישרות שנשמעו מפי מזן רבינו ראש הישיבה שליט"א

פרשת יתרו תשפ"ג

בשמות מן רבינו ראש הישיבה שליט"א

פרשת יתרו רעוא דרעון

עבודת כלל ישראל בסעודה ובעת העמדת שרי האלפים

גדולת וחשיבות הסעודה לפני האלוקים

ומשה היכן הלך

עוד מצינו בגדלות וחשיבות סעודה זו - ברבנו בחיי (ד"ה עם חותן) שכתב וז"ל ואין ספק כי הסעודה הזאת לאהרן ולשבעים זקנים וסעודת המטעמים ליצחק אבינו, כוונה אחת להם, כדי שתחול השמחה בנפש האוכל ותשרה עליו רוח"ק, לפי שכחות הנפש נקשרים בכחות הגוף, ובהתעורר כחות הגוף אז יתחזקו כחות הנפש לאיזה ענין שיכוין אליו האוכל, וזה ענין הכבוד בנביאים הבאים להעיר עליהם רוח ממרום, כענין שכתוב: (מלכים - ב ג, טו) והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' עכ"ל. כענין זה בתוספת ביאור כתב בחתם סופר (דרשות ח"ג עמ' צו, ליקוטים לשי"ס ברכות סד. ד"ה כל הנהגה) וז"ל והנה סעודת מצוה היא להשגת רוח הקודש ע"ד ויהי כנגן המנגן, וכעין סעודת יצחק לברך בנו (כרמב"ן בראשית כה לד), ואנו מטילים אותה בתוך בין סיום מסכת זו להתחלת האחרת - והלואי שנועיל, אמנם הקרובים אל ד' עושים אותה מיד בהתחלת המצוה, ע"ד לדוד מזמור ששרתה שכינה קודם עשיית המצוה, וזה היה סעודת משה ליתרו בהכנסתו להתגיייר, והתחיל להיות ת"ח ועדיין לא למד, כי היה מתהלך לפני ד' ולא אחריו וזהו וישבו לאכל לחם עם חותן משה לפני אלוקים - לפני דייקא, עכ"ל.

ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלוקים (יח יב). מצינו כמה וכמה פירושים מה שנאמר רק ביאת אהרן וזקני ישראל שבאו לאכול בסעודה זו, ולא נאמר כי משה בא לאכול עם חותנו, וברש"י פירש (ר"ה יבא אהרן) ומשה היכן הלך, והלא הוא שיצא לקראתו וגרם לו את כל הכבוד, אלא שהיה עומד ומשמש לפניו, עכ"ל. אך ממה שנאמר בפסוק שלאחריו (שם יג) ויהי ממחרת, ואמרינן במכילתא (שם) הובא ברש"י דהכוונה ממחרת יום הכיפורים, הוכיח הרמב"ן (שם) ובדעת זקנים לבעלי התוס' (שם), דעל פי זה נראה כי הסעודה היה ביום הכיפורים, ולפי דבריהם כתב החתם סופר (תקס"א) וז"ל ולפענ"ד כיון שירד משה ביום הכיפורים ולא קבלו התענית מאתמול לא התענו בשנה ההיא ואכלו בו עם חתן משה, ומשו"ה לא אכל מרע"ה עמהם כי הוא קבל תענית מבערב והתענה עכ"ל.

עבודת המדות
שיש לזמור

על דרך זה באופן אחר איתא (עיי' בספר חמדה גנוזה ערך הרה"ק רבי שלום מבעלזא, שהיה בזה עובדא עם הרה"ק מוהר"ש מקאמינקא זיע"א, וענה לו הרה"ק הישר שלום ענין זה) שפירש הרה"ק הישר שלום מבעלזא זיע"א באופן אחר בביאור דברי רש"י - ועל פי דברי המכילתא הנ"ל, כי משה רבינו היה יודע ממצות יום הכיפורים שהרי למד בהר כל התורה והמצוות, ולכן היה מחויב להתענות ביום הכיפורים, אך כלל לישראל עדיין לא ידעו ממצות יום הכיפורים, לכן הם היו אוכלים בסעודת יום הכיפורים, אמנם כדי שלא יקשה להם למה אינו אוכל לכן היה עומד ומשמש לפניו. אך ראיתי מי שכתב משמיה דרבי יהונתן אייבשיץ זיע"א, לתרץ באופן אחר - שאף זו היתה מדרכי מידותיו של משה רבינו, דכיון שידע שאם ישאר לשבת בסעודה, יתנו בני ישראל את עיקר הכבוד אליו - ולא היו נותנים את דעתם לכבד את יתרו לחלוק לו את הכבוד הראוי, לכן הלך ושימש את כולם.

אחר שנתגיייר יתרו רצה משה רבנו
לחבב עליו את המצוות

וביתר שאת אפשר לבאר הכוונה בסעודת מצוה זו שהיתה ככונה תחילה להשרות רוח הקודש ונועם זיו שכירתו, על פי מה שנפסק לענין גר שקיבל עליו להתגיייר, בשו"ע (יו"ד סי' רסח ס"ב) ואומרים לו: הוי יודע שהעולם הבא אינו צפון אלא לצדיקים וכו', כל העובדי כוכבים כלים והם עומדים. ומאריכין בדבר זה כדי לחבבן ע"כ, ולכן אחר שנתגיייר יתרו, בא משה להאריך בדבר זה ענין עולם הבא - ולחבבו על יתרו, וזהו מה שביאר החתם סופר שהיה זה סעודת מצוה כעין שאנו עושים אחר סעודת סיום מסכת, שהוא כעין השכר הצפון לצדיקים, אשר זוכים הת"ח לשמחה יתירה בעת לימודם, כאשר מסיימים מסכתות וכדו', וכן אנו רואים

שהיה השפעת השמחה על יתרו, שהיה שש ושמח בשמחת בני ישראל ולא בשמחת עצמו - שהשיב משה את בתו אחר שילוחיה, או בפגשו את חתנו בכבודו של עולם איך שהוא מנהיג את עם בני ישראל, וכן מעיד עליו הכתוב ואומר (שם ט-ט) ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה ד' לישראל אשר הצילו מיד מצרים, ויאמר יתרו ברוך ד' אשר הציל אתכם מיש מרים ומיד פרעה, אשר הציל את העם מתחת יד מצרים, והיינו שהסעודה שעשו לכבודו להשגת רוח הקודש כמ"ש הרבנו בחיי והחתם סופר השפיע עליו לטובה, ושמח בשמחה הנכונה לפני השי"ת - והוא שמחת בני שיצאו מארץ מצרים.

ההשגה שהיה לפני ישראל
אחר סעודה קדושה זו

אחר שראינו ענין הסעודה שהיו מסובין עם תלמידי חכמים, שזכו להשראת רוח הקודש ושמחה יתירה, ביום הגדול והנשגב יום הכיפורים, מה עשו בני ישראל אחר ההשגות הגדולות האלו - מצינו שנאמר - ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם ויעמוד העם על משה מן הבוקר עד הערב, ובדרך רמז אמר בזה האמרי חיים (ליקוטים, בפרשתן) שהכתוב בא לומר שבני ישראל היו מקושרים במרע"ה צדיק הדור בין כשהיה להם טוב בבחינת בקר ובין כשהיה להיפך בבחינת ערב. ובוודאי שמן הראוי אחר שאכלו לפני האלוקים ביום הקדוש בשנה, שכל אחד היה צריך לבוא להשגה גדולה זו.

תמיהה מה היה להם לבוא להישפט
מהבוקר עד הערב

אך מצינו פירוש אחר במקראות אלו, וממנו יש ללמוד איך אפשר ליפול אפילו אחר מצב של קדושת יום הכיפורים השראת רוח הקודש ואכילה לפני האלוקים, בהקדם מה שיש לעיין דהנה דור המדבר זכו להיות לאכול משלחן גבוה לחם מן השמים דבר יום ביומו, ולא היה קושי בענין אכילתם שמה גזל אחד מחבירי או לקטקט איש מאת רעהו, שהרי איש לפי אכלו לקטו (לעיל טז יח), כמו"כ בענין המלבוש שמלתם לא בלתה מעליהם (ע"פ דברים ח ד) - ולא היה להם מה לחפש אחר ענייני המלבוש, ואף בענין ארצות ודירות לא היה להם על מה לריב, שהרי חזו במדבר, וכשנעלה ענן נסעו, ודרו כמו גרים היכן שנצטוו מפי משה לדור, כך סובבו בארץ לא זרועה כמה שנים, ולא היו צריכים לשום עסק פרנסה בעולם כלל, אם כן נשאלת השאלה על מה היו באים למשה מבוקר עד ערב, אך מצינו

במדרש קושיא זו ותשובתו בצידה, וכדאיתא בפסיקתא (מדרש לקח טוב - בפרשת) וישב משה לשפוט את העם, מה משפטים היה להם, אלא בני ערב רב היו תובעים את שלל המצריים, ע"כ, וביאור הדבר בענין מהות הערב רב' שנזכר במדרש - כי בעלי המחלוקת יחפשו בכל דרך מצוא איך לריב ועל מה לרדוף את שני, ועל כן אפילו במדבר שלא היה על מה לטעון ולתבוע עין חבירו נתייגעו ומצאו להם הרבה דברים לבוא להישפט, עד כדי כך הצליח דרכם שנצטרך משה להקים להם שרי עשרות שרי מאות ושרי אלפים, זאת מלבד הדברים הקשים אשר יבואו למשה, ומדה אחת להם לבעלי המחלוקת, ובעלי מדות מגונות אחרות, אשר הצד השווה ביניהם כי מי שהוא שקוע בזה הרי הוא מצטער כאשר אין לו איך להתנהג בהשחתה על פי מה שחושק לבו, ודרך משל ה'כעס' יכעוס אף אם יהיה הכל כשורה, ואם לא ימצא על מה לכעוס נמצא בצער באותו שעה.

יש אנשים שהמדות המגונות נעשה חלק ממהותם - והם שלוחי הסטרא אחרא

וזהו הכונה במה דאיתא בזה"ק (פרשת וישלח דף קסה): **איהו אתי שלים בשבטין עלאין כלהו שלמין כדקא יאות כמה דאתמר (רכתוב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים (תרגום):** הוא [היצר הרע] בא שלם של שלוחים כולם שלמים כמותו כמו שנאמר ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים, הדנה יש ב' סוגי אנשים שהתנהגו שלא כשורה, האחד הוא מאותם אנשים שהזכרנו לעיל שמחפשים איך יוכלו להתנהג במדות המושחתות שלהם, והשני הוא אדם שנכשל במדה מגונה מחמת שלא היה יכול לעמוד איתן מול היצר הרע, וחילוק גדול ביניהם כי מי שהוא מהסוג השני שנכשל מחמת אונס שלא היה בכוחו להילחם, נמצא כי הוא מצד עצמו הוא מסטרא דקדושה אלא שנכשל, אך אלה שהם בכלל אותם שמחפשים לעשות מעשים רעים הרי הם מוכיחים כי מעשיהם הרעים הם עצם מעצמם ובשר מבשרם, ומעשיו מוכיחים על פועליהם שהם מהשליחים של היצר הרע הנזכר בזה"ק, ואוי להם ואוי לפשעם של אנשים שהגיעו לדיוטא תחתונה להיות חייל נאמן למלך זקן וכסיל.

אותם אנשים צובעים כל עבירה למצוה

ונראה כי ה"י מי שהגיע כבר למצב שהוא משליחיו של היצר הרע הולכים בדרכו ושליחו שלו כמותו, ועל פי הידוע מה שפירש מרנא הבעש"ט הק' זיע"א על מה שאמרו בגמרא (שבת דף עה.) שוחט משום מאי מחייב רב אומר משום צובע, וכתבו התוס' (שם) דאשוחט בעלמא קאי, ופירש כי שוחט בעלמא רומז אל היצירה"ר הוא השטן הוא המלאך המות שהוא שוחט בעלמא כמבואר בגמרא שהוא נוטל נשמת האדם בשעת פטירתו, והיינו דפריך בגמרא שוחט משום מאי מחייב, היינו דקשיא ליה דכיון שה"ס"מ הולך בשליחות הקדוש ברוך הוא להסית את האדם לעבירה, מדוע יתחייב מיתה לעתיד לבא. ומשני אמר רב משום צובע, פירוש שהוא צובע את העבירה למצוה - וגובר הקושי להתגבר עליו - להבחין אם הוא מצוה או עבירה, וע"ז הוא מתחייב לעתיד לבא כי מפי העליון לא נצטווה רק להסית את האדם אך הוא הוסיף מדיליה לצבוע אותו למצוה, ובערמה זו נלכדו ברשתו רבים ושלמים ולא יכלו לעמוד כנגדו. ולדאבון לב רואים כי שליחיו של היצר הרע, עושים כמעשיו שנוטלים על עצמם שלחיות לריב

עם אנשים, או לכעוס, וכל מיילי דרשיעי עושים באיצטלא דרבנן לומר כי על פי תורה חייבים לעשות כן.

כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים

ובענין זה אמר אאזמו"ר זיע"א בשם אדמו"ר זיע"א לפרש מאמר המשנה (אבות פ"ה מ"ז) כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, ויפלא דהסברא נותנת כי כיון דלשם שמים הוא בסופו יקיימו רצון ד' שאינו חפץ בפירוד הלבבות, וישלימו יחדיו ויהיה אהבה ואחוה ביניהם, וביאר כי הכונה כאן בענין ה'לשם שמים' היינו שחושב ש'מחלוקת' הוא לשם שמים, וכאשר חולק עם חברו חושב שמחלוקת זו מצוה הוא, נמצא כי לעולם אי אפשר להשיבו בתשובה, שכל מה שיבוא אחד מבעלי המוסר לומר לו שאינו מן הראוי לעשות כן, בא בעל המחלוקת הזה באיצטלא דקנאות כמקנא כבוד השם, ומהפך הקערה על פיה לומר שכאן מצוה גדולה לעשות כן. וזהו הכונה בכל מחלוקת שחושב כי הפירוד והשנאה כלפי בעל מחלוקתו, הוא לשם שמים, זהו סופה להתקיים, כי לעולם לא יוכל אדם לעוררו לעשות שלום ביניהם, וכן לא יתרהר בלבו לעשות תשובה על זה.

יראי ד' וחושבי שמו - מוסרים עצמם עבור טובת כלל ישראל

אך יראי ד' יודעים כי נצטוונו בתורה (דברים יא כב) **ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו, ופירש רש"י (שם) ללכת בכל דרכיו; הוא רחום ואתה תהא רחום, הוא גומל חסדים ואתה גמול חסדים, עכ"ל,** ואדרבה מפסוק זה איכא למילף את המסירות שיש להיות לכל אחד עבו השני, כמו שישב משה לשפוט את עם בני ישראל מבוקר עד הערב, וידוע כי פעם אחת שאלו את רבי שמואל מסלנט מדוע אינו קובע זמן מיוחד לקבלת קהל לפסוק שאלות, ענה להם כי כל יהודי באשר הוא, ובפרט מנהיג בישראל צריך ללכת בדרכי ד', ודרכו של הקב"ה שהוא עונה לכל אחד בכל שעה שפונים אליו, וכמו שאנו אומרים בברכת המזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה אין לו שעות קבלה קבועות, כך אני עושה כן, וכן פירש רש"י בהמשך הפסוק (שם) בזה הלשון ולדבקה בו; אפשר לומר כן, והלא אש אוכלה הוא, אלא הדבק בתלמידים ובחכמים ומעלה אני עליך כאלו נדבקת בו, ויש לראות איך התנהג משה ששפט את העם מבוקר עד ערב, כמו"כ מוטל על כל מנהיג ישראל לשפוט מבוקר עד ערב ללא שעות מסימות.

כל הדבר הקשה יבואו אל משה

עוד נראה כי עיקר כוונת הערב רב היה להרע למשה, וכדרכם של עמי הארצות, כמו שאמרו בגמרא (פסחים מט:) **כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור,** ועל דרך זה יש לבאר המשך פעולתם; אחר שהעמיד להם משה רבנו את שרי האלפים ושרי המאות, ראו שאינם יכולים להרע למשה עצמו בדיני תורה, עשו רעה אחרת למשה, לחפש ולדקדק אחר מעשיו, וכמו שאמרו בגמרא (קידושין דף לג:) **והביטו אחרי משה עד בואו האהלה (לקמן לג ח), רבי אמי ורבי יצחק נפחא, חד אמר לגנאי, וחד אמר לשבח, מאן דאמר לגנאי כדאיתא, מאן דאמר לשבח וכו', ע"כ, ופירש רש"י (שם) וז"ל כדאיתא; משום דדבר מגונה הוא**

לא רצה לפרסמה, והרי הוא מפורש במדרש רבי תנחומא ראו כמה עבים שוקיו כמה צוארו שמן הכל משלנו, עכ"ל. ובדרך רמז נראה כי משה רעיא מהימנא ידע מהנפשות הפועלות מה הולך להיות זממם אחר העמדת שרים הממונים עליהם, שיבואו לעורר את קהל עם ד' להקשות ולשאל על מעשיו של משה רבינו, על כן מיד בציוויו לעם בני ישראל בענין העמדת שרי האלפים והמאות נזהר בלשונו ואמר להם את המעשה אשר יעשו בעת אשר יהיה קשה להם קושיות על מעשיו, וכך נדייק נראה כי שינוי לשונות בפרשתן בין הציווי שאמר יתרו למשה ובין אמירת משה לעם כאשר בחר את שרי האלפי והמאות, דכאשר אמר יתרו נאמר (יח כב) **כל הדבר הגדול יביאו אליך, וכאשר צוה משה רבנו את שרי האלפים והמאות, נאמר (שם כו) את הדבר הקשה יביאו אל משה,** וצריך עיון מה הוא שינוי הלשונות בין גדולי' ליקשה', ונראה כי משה סבר שאף הדברים הגדולים יכולים לשפוט שרי האלפים והמאות - ולא כאשר אמר יתרו, אלא שמכל מקום היה מוטל עליו להזהיר לבל יטעו אחר הערב רב - שרוצים להכניס בכל עת שלא להאמין בתורת משה - אלא לטעות אחר משאות שוא ומדיחים כמו שאכן עשו בחטא העגל, על כן אמר להם שכשיכנס בלבם קושיות הערב רב אל ייגשו אל השרים הממונים אלא הדבר הקשה יביאו אל משה לבל יסורו מתורת משה.

קריאה מעורר את הזמן

והנה הקריאה מעורר את הזמן (עיי' בספה"ק אמרי יוסף בפרשתן שהוכיח ענין זה משבת זו, ממה שמפסידין בפרשת יתרו מרכבה דישעיה שהוא כבן כרך [תרגום דף יג:], לעמדת שבועות שמפסידין מרכבה דיחזקאל שהוא כבן כפר [שם שם]), וידוע מה שאמר הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיב זיע"א, אני ירא לפני חג השבועות יותר מראש השנה, ראש השנה הוא יום הדין על הגשמי אם כן א קולטיש (-חלה) ארויף א קולטיש (-חלה) אראפ (-קצת יותר פרנסה או קצת פחות פרנסה), אבל חג השבועות הוא יום הדין על הרוחניות, וכיון שכן כאשר נמצאים בשבת קבלת התורה שיש לנו את הכח לקבל את התורה"ק, מוטל על כל אחד ואחד שאף מי שלא קיבל עליו עול תורה בחג השבועות יכול לקבלו עתה בשבת זו.

ויה"ר שכשם שנעשה התעוררות דלתתא לעורר זמן מתן תורה, כמו כן יהיה התעוררות דלעילא מה שהקב"ה עשה במתן תורה, וכמבואר במדרש (במדבר פ"ז א) שנתרפאו כל המומין, ויש לדייק בלשון שאמרו שם שנתרפאו כל 'המומין' ולא אמרו כל 'החולין', ונראה כי שם 'חולה' כולל רק אדם שיש לו חולי ממיני המחלות שיש בעולם, אך 'מום' מורה על דבר שחסר לו והכונה בפרנסה, חברותות, חשק בתורה, זכרון התורה, שמירת הזמן, נשיאת חן, ואפילו ענין היוזיגים אמרו בגמרא (קידושין דף ב:) **משל לאדם שאברה לו אבידה מי חוזר על מי בעל אבידה מחזר על אבירתו,** הרי שהוא כמו אבידה החסרה לבעליהם. ויה"ר שהקב"ה יחפש אחר אבדתו שהוא כנסת ישראל, וישאנה כבתפילה בבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

לקבלת העלון באימייל: KOLHACHUTZER@GMAIL.COM

להארות והערות: נא להשאיר הודעה במספר המערכת:

079-520-5294